

Средно училище "Свети Свети Кирил и Методий"
гр. Пордим, ул. "Иван Божинов" №11, 06513/2070, soupordim@abv.bg

УТВЪРДИЛ:.....
/ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА, ДИРЕКТОР/

ПРОГРАМА

за

превенция и намаляване дела на отпадащите и
преждевременно напусналите образователната
система

2022 / 2023 г.

1. **ВЪВЕДЕНИЕ**
2. **ПРИЧИНИ ЗА НАПУСКАНЕ НА ДЕЦАТА ОТ УЧИЛИЩЕ И СОЦИАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ**
3. **ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА**
4. **ЦЕЛИ**
5. **ПОЛИТИКИ И КЛЮЧОВИ МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ**
6. **МЕХАНИЗЪМ ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С РАЙОННАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ЗА ЕЖЕГОДНО ПРОУЧВАНЕ НА ОТПАДНАЛИТЕ УЧЕНИЦИ**
7. **МЕХАНИЗЪМ ЗА КОНТРОЛ НА РЕДОВНОТО И ТОЧНО ОТРАЗЯВАНЕ НА ОТСЪСТВИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ**
8. **РАЗВИТИЕ НА ЗАНИМАНИЯ ПО ИНТЕРЕСИ**
9. **СИСТЕМИ ЗА РАННО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ**
10. **НАБЛЮДЕНИЕ**
11. **ОТЧИТАНЕ**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Преждевременното напускане на училище е явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България.

Една от групите с повишен риск за преждеременно напускане на училище е групата на децата, които не са включени в системата на предучилищното образование. Непосещаването на детска градина повишава риска за възникването на обучителни затруднения в училище, особено за децата от уязвимите групи. Тези затруднения обикновено се проявяват още в началния етап на образование и могат да станат причина за преждевременното напускане на училище.

Най-голяма група при отпадналите от училище е групата на учениците, които напускат училище поради заминаване в чужбина. Съществуващите механизми за обмен на данни между България и страните, към които е насочен основният емигрантски поток от страната, не позволяват да се проследи каква част от заминалите в чужбина ученици продължават обучението си в държавата на новото си местопребиваване.

Голяма е и групата на учениците, които са прекъснали образованието си по социални и семейни причини. Учениците, които учат за втора и повече години в същия клас, са една от основните рискови групи за преждевременното напускане на училище, причините за което са ниският им успех и слаб интерес към продължаване на образованието. В тази рискова група преобладават момчетата.

Третата група засяга най-вече момичетата от малцинствените групи, които етноса ограничава и омъжва още непълнолетни.

Програмата представя:

- SWOT анализ - определяне на рисковите групи ученици, застрашени от отпадане в СУ "Св. Св. Кирил и Методий" и прилагане на мерки, свързани с превенцията, работещи по отношение на справянето с риска от отпадане от училище;
- дефиниране на дейности, насочени към идентифицираните рискови групи от ученици, предлагащи промяна в нагласите с цел повишаване мотивацията на учениците за учене, чрез предлагане на качествено образование - използване на интерактивни методи на преподаване, повишаване квалификацията на учителите, превръщане на училището в желана територия - подобряване на МТБ, включване на учениците в извънкласни форми, проекти и целодневна

организация на учебния процес, приоритети, дефинирани в Стратегията за развитие на училището, ГКП и Плана за квалификация на педагогическите кадри.

- обмен на добри и работещи практики между заинтересованите страни;
- усъвършенстване на системата за събиране на постоянна и надеждна информация за движението на децата и учениците.

2. ПРИЧИНИ ЗА НАПУСКАНЕ НА ДЕЦАТА ОТ УЧИЛИЩЕ И СОЦИАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ

- **Икономически** - безработицата, ниските доходи, пониженият жизнен стандарт и бедността поставят много деца в затруднени условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище.
- **Социални причини** - свързват се с родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства, деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, ученици с поведение, което е трудно или е в конфликт със закона, домашно насилие, незачитане правото на избор на децата, налагането на строги наказания.. Съществено влияние биха могли да имат и рисковите неформални групи или приятелската среда на децата и младежите.
- **Образователни причини** - трудности в усвояването на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението. Образователните причини са свързани и с начина на оценяване, квалификацията на учителите, навиците за учене, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липсата на мотивация, качеството на учебниците. Насилието и агресията в семейството, неразвитото кариерно ориентиране и консултиране, неподходящият избор на училище и непривлекателността на професионалното образование и обучение са също сред важните образователни причини за преждевременното напускане на училище.

Включването на децата от уязвимите етнически общности в предучилищното образование . За голяма част от децата, които остават извън детските градини и чийто майчин език е различен от българския, се наслагва още един фактор – недостатъчната подготовка по български език, което води до трудности в процеса на обучение в рамките на началния етап на образование.

- **Етнокултурни причини** :

Силно действащите вътрешно- групови норми и натискът на етнокултурните традиции сред уязвими етнически общности и групи предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на

училище: отсъствие на познавателна мотивация сред децата и учениците от тези общности, отсъствие на мотивация от страна на родителите от уязвими етнически общности за приобщаващо образование на децата им, ниска степен на готовност за училище на деца от уязвими общности, дефицит на комуникативна компетентност сред такива деца и др.

□ Причини свързани със здравния статус:

Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

Социална и икономическа значимост на преждевременното напускане на образователната система :

Преждевременното напускане на училище е свързано с намаляване на индивидуалните възможности за реализация в живота и на пазара на труда. Изследванията на доходите на населението в зависимост от най-високата степен на завършено образование показват, че завършилите основно и по-ниско образование имат 45% по-нисък доход на годишна база от завършилите средно образование. Още по-големи са различията и по отношение на възможностите за намиране на работа. В сравнение с хората, завършили средно образование, шансът за заетост при по-ниско образование е значително по-нисък.

Предаването между поколенията на бедността, свързана с нисък образователен статус, е значим негативен социален ефект от преждевременното напускане на училище, който засилва допълнително социалната изолация. Вероятността за отпадане от училище на децата от семейства, в които най-високата степен на образование на главата на домакинството е начално или по-ниско образование, е почти 12 пъти по-голяма в сравнение с децата от семейства, в които главата на домакинството е със завършено средно образование. Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование.

3. ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

- **Законосъобразност** – съответствие на целите и предлаганите мерки със законите и подзаконовите нормативни актове

- **Кохерентност** – осигуряване на координираност и взаимна обвързаност на предлаганите политики и мерки при сътрудничество на всички заинтересовани страни
- **Партньорство** – активно и координирано участие на институциите за образование и обучение, институциите на властта, гражданското общество и бизнеса в реализацията на политика за намаляване на отпадането от училище
- **Прозрачност и популяризиране на мерките и резултатите** – значимостта на проблема предполага висока степен на информираност на обществото
- **Приемственост** – осигуряване на непрекъснато действие на стратегията, независимо от управленски или други социални промени и гарантиране на постоянство в усилията и политиките за изпълнение на приетите цели и целеви показатели
- **Устойчивост на резултатите** – осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие на постигнатите резултати
- **Своевременност** – осигуряване на навременни адекватни мерки за неутрализиране на рискове от преждевременно напускане на училище
- Отчетност, мониторинг и контрол – постигане на по-висока степен на ефективност

4. ЦЕЛИ :

СТРАТЕГИЧЕСКА:

Осигуряване на равен достъп и подкрепа за развитие и приобщаване в системата на предучилищното и училищното образование на децата и младежите като предпоставка за равнопоставено социално-икономическо включване и пълноценна личностна реализация и участие в развитието на местните общности и страната.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

1. Разработване, изпълнение и мониторинг на цялостна и интегрирана политика за повишаване на обхвата в образователната система въз основа на междусекторно сътрудничество при ясно разпределение на отговорностите и взаимодействие между различните равнища на управление.
2. Идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях.
3. Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
4. Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
5. Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище.

5. ПОЛИТИКИ И КЛЮЧОВИ МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ:

Постигането на стратегическата и оперативните цели на стратегията се осъществява чрез:

- **Превенция**, която цели предотвратяване на възникването на предпоставки за преждевременно напускане на училище, както и ограничаване на условията, които го благоприятстват. Политиките и мерките за превенция са насочени от образованието и грижите в ранна детска възраст до завършване на средното образование.
- **Интервенция**, която цели създаването на условия за ограничаване на преждевременното напускане при отчитане на конкретните заплахи на равнището на отделните лица, следвайки принципа за решаване на проблемите на най-ниско равнище.
- **Компенсиране**, което има за цел да подпомогне преждевременно напусналите училище отново да се включат в образованието, като им бъдат предложени разнообразни и достъпни форми за завръщане в системата на образование и обучение и/или придобиване на квалификация.

Политиката за всеобхватно, достъпно и качествено образование се отнася до всички български деца и ученици без оглед на тяхната етническа принадлежност.

- **Достъп до качествено образование на ученици със специални образователни потребности**
 - осигуряване на приобщаващо образование чрез:
 - създаване и ефективно функциониране на достъпни центрове за подкрепа за личностно развитие, предоставящи адекватна подкрепа за всяко дете и ученик;
 - развитие на капацитета на учителите от общообразователните училища за работа с учениците със специални образователни потребности, както и на специалистите, работещи с деца и ученици за прилагане на единна методика за оценяване на образователните им потребности;
 - изграждане на педагогическа и специализирана подкрепяща среда за всяко дете и ученик за осигуряване на приобщаващото образование
- **Повишаване участието и ангажираността на родителите.** Те са основен фактор за подпомагане на децата и младите хора в риск от преждевременно напускане на училище и трябва да бъдат насърчавани чрез:
 - популяризиране на добри практики и възможности за участие в мрежи за включване на родителите и местната общност в мерки за предотвратяване на преждевременното напускане на училище;

- повишаване на отговорността на родителите и тяхната активност за сътрудничество с учителите и училищното ръководство с цел развитието на децата им

- включване в осъществяването на граждански контрол в управлението на образователните институции.

□ **Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество**

- развиване на индивидуалното и груповото наставничество за оказване на помощ на деца, ученици, родители и педагогически специалисти с цел преодоляване на трудности в образователен, социален или личен план;

- осигуряване на ефективна комуникация за навременното идентифициране и разрешаване на възникнали проблеми;

□ **Повишаване привлекателността на класното ръководство** и повишаване броя на часа на класа като място за гражданско образование и работа по развитие на класа като екип; едновременно с това редуциране на преподавателската норма на класните ръководители срещу по-големи ангажименти в индивидуалната диагностика и консултиране на всеки ученик;

□ **Провеждане на консултации** и своевременни интервенции при поведение, изискващо намеса;

□ **Изграждане и прилагане на практиката „ученици-наставници“** за функциониране на сплотена училищна общност, основана на екипна работа, взаимна подкрепа и солидарност

6. МЕХАНИЗЪМ ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С РАЙОННАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ЗА ЕЖЕГОДНО ПРОУЧВАНЕ НА ОТПАДНАЛИТЕ УЧЕНИЦИ

1. Определяне на координатор за включването в екипите за обхват на ученици в задължителна училищна възраст.;
2. Постоянно съдействие технически, административно и организационно на екипа за обхват, чийто район на обхват включва района на обхват на детската градина или училището;
3. Формиране на комисия за определяне на ученици, на които да се предостави помощ в натура
4. В началото на учебната година и периодично при необходимост изготвяне на предложения до съответните дирекции „Социално подпомагане“ за предоставяне на помощ в натура за дете или ученик, като предлагат вида на помощта съобразно идентифицираните потребности на детето или ученика;
5. Предоставяне ежемесечно до 5-о число на кмета на община Пордим информация за предходния месец за неосигурено задължително присъствие на учениците за повече от 5 учебни часа по неуважителни причини с цел налагане на наказания на родителите по реда на чл. 347 от Закона за предучилищното и училищното образование;

6. Предоставяне на необходимата информация на началниците на регионалните управления на образованието за функционирането на механизма
7. Формиране на екип и планиране на мерки по отношение на всяко дете, което е идентифицирано като необхванато, отпаднало или застрашено от отпадане от образователната система, и взаимодействие с компетентните институции за прилагане на комплексен подход от интервенции;
8. Анализиране на получените списъци и набеязване на персонални мерки на децата в риск с цел осъществяване на дейностите по механизма по т. 1 на ниво училище
9. Анализаране и мониторинг на учениците по списъци на учениците, които получават социални помощи, с цел проследяване на ефективността им по отношение на обхващането в образователната система;
10. Предоставянето на стипендии за подпомагане на достъпа до образование и предотвратяване на отпадането по реда за условията за получаване на стипендии от учениците след завършено основно образование.

7. МЕХАНИЗЪМ ЗА КОНТРОЛ НА РЕДОВНОТО И ТОЧНО ОТРАЗЯВАНЕ НА ОТСЪСТВИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

1. Запознаване на педагогическия екип с нормативните изисквания по редовното и точно отразяване на отсъствията - оперативни съвещания м. октомври
2. Планиране на контрола в Плана за контролна дейност на УР
3. Ежемесечни регулярни проверки на ЗДУД за внасяне на отсъствията в Електронния дневник.
4. Срещи с родители при допуснати над 3 отъствия по неуважителни причини и над 50 по уважителни причини - при необходимост от ЗДУД
5. Точна и вярна информация за връзка с личните лекари на учениците - контрол от мед.сестрите
6. Системното информирание на родителите (настойниците) за допуснатите отъствия от учениците в ученическите книжки и чрез електронния дневник.
7. Отчитане на резултатите в края на първия учебен срок и учебната година

8. РАЗВИТИЕ НА ЗАНИМАНИЯ ПО ИНТЕРЕСИ

Заниманията по интереси имат доказан ефект като средство за повишаване удовлетвореността на учениците от живота в училището и ограничаване на преждевременното му напускане. Те осмислят свободното време на учениците чрез изява в предпочитана дейност, приобщават и мотивират, включително ученици с идентифицирани потребности от специфична подкрепа, и ученици в риск от отпадане и/или с прояви на агресия и/или насилие. Тези занимания повишават мотивацията за участие в образователния процес и допринасят за развиване на знания, умения и компетентности.

Проектите помагат да се отговори на нуждите на учениците извън учебното време, така че те да бъдат стимулирани да участват в учебния процес.

9. ПРИЛАГАНЕ НА СИСТЕМИ ЗА РАННО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ :

След идентифициране на децата и учениците, застрашени от преждевременно напускане на училище, и причините за това, следва да се прилагат конкретни мерки за всеки застрашен, като:

- работа със семейството му;
- насочване за работа с психолог, педагогически съветник или социален работник, препоръка за включване в полуинтернатна група или целодневна организация на учебния ден и др.;
- допълнителни занимания/ консултации, насочване към занимания по интереси;
- мотивиране за продължаване на образованието в следваща степен или за придобиване на професионална квалификация.

10. НАБЛЮДЕНИЕ

Наблюдението включва:

- отчитане на напредъка;
- анализ на предизвикателствата;
- набелязване на мерки за подобрене;
- актуализиране на действащи и/или разработване на нови планове за действие;
- информирание на институциите и обществото за постигнатите резултати при решаването на проблема с преждевременното напускане на образователната система.

11. ОТЧИТАНЕ :

- Изготвяне на междинни и/или обобщени годишни аналитични доклади от комисията

План за работа през учебната 2022 / 2023 г.:

1. Работа на класните ръководители за превенция на отпадането на учениците от училище – провеждане на разговори по темата с цел засилване на грижата в училище за учениците в риск от отпадане.
2. Осигуряване на позитивна образователна среда в класа и училището като цяло.
3. Повишаване интереса на учениците към работата в екип чрез участие в училищни събития, кампании, отбелязване на важни дати

4. Организиране на извънкласни и извънучилищни дейности-в СУ "Св.Св.Кирил и Методий" има занимания по ИИ, народни танци, народно пеене и народни инструменти; спортни секции по: футбол и волейбол. Училището и през тази учебна година ще продължи участието си в НП "Занимания по интереси". Ще се проведат учебни екскурзии, ще се посетят театрални представления, музеи и изложби.
5. Повишаване качеството на образованието като предпоставка за развитие на личността на всеки ученик и предотвратяване на преждевременното напускане на училище чрез използване на интерактивни методи на обучение, онагледяване и практическа насоченост на преподавания материал
6. Кариерно ориентиране и консултиране на учениците
7. Планиране и осъществяване на контрол за редовното вписване на отсъствията и оценките на учениците в училищната документация
8. Провеждане на родителски срещи и индивидуални работни срещи с родителите на ученици, застрашени от отпадане. Консултиране на родителите по темата за кариерното развитие на тяхното дете, с цел превенция на ранно отпадане от училище.